

1.7 Шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалыс. Центрге тартқыш үдеу

1. Нүкте радиусы 2м шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалады. Егер ол 2 минутта 4 айналым жасаса, нүкте 5мин уақыт ішінде қанша жол жүреді? **(125,6 м)**
2. Велосипедші радиусы 100м шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалып, 4 минутта 2 айналым жасайды. Оның сызықтық жылдамдығы, бұрыштық жылдамдығы және центрге тартқыш үдеуін табыңыз. **(5,2 м/с; 0,052 рад/с, 0,27 м/с²)**
3. Дене шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалып 4с-та 5м жол жүреді. Егер айналу периоды 0,4с болса, центрге тартқыш үдеу неге тең? **(19,5м/с²)**
4. Радиусы 4м шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалған дененің центрге тартқыш үдеуі 1м/с². Дене 10 айналымды қанша уақытта жасайды? **(125,6с)**
5. 4с ішінде 20 айналым жасайтын дененің бұрыштық жылдамдығы қанша? **(31,4 рад/с)**
6. Шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалатын нүкте 5с бір айналым жасайды. 2с уақыт ішінде нүкте қандай бұрышқа бұрылады? **(144°)**
7. 0,4м/с жылдамдықпен жүк көтерген кезде диаметрі 16см барабанның айналу периоды **(1,256 с)**
8. Шеңбердің радиусын 4есе азайтып, жылдамдығын 8 есе арттырғанда оның центрге тартқыш үдеуі қалай өзгереді? **(256 есе)**
9. Шеңбердің радиусын 4 есе арттырғанда, центрге тартқыш үдеуі өзгермеуі үшін, дененің жылдамдығын қалай өзгерту керек? **(2 есе арттыру)**
10. Ұшақ винтінің айналу жиілігі 1500 айн/мин. $S=90\text{км}$ жолды $v=180\text{ км/сағ}$ жылдамдықпен ұшқан ұшақ винті қанша айналым жасайды? **(45 000)**
11. Радиусы 20м шеңбер бойымен бірқалыпты 72км/сағ жылдамдықпен қозғалған материалық 10 айналым жасауға кететін уақытын табыңыз **(62,8с)**
12. Карусельдің айналу периоды $T=4\text{с}$, айналу өсінен $R=2\text{м}$ қашықтықта орналасқан нүктелердің жылдамдығын табыңыз **(3,14 м/с)**
13. Трактордың алдыңғы дөңгелегінің диаметрі артқысынан $n=2$ есе кем. Алдыңғы және артқы дөңгелектердің айналу жиілігін салыстырыңыз **(2:1)**
14. Жердің жасанды серігінің орбитасының радиусын $n=4$ есе арттырғанда оның Жерді айналу периоды $k=8$ есе артты. Спутниктің жылдамдығы қалай өзгерді? **(2 есе кеміді)**
15. Сағаттың минуттық тілшесінің ұзындығы секундтық тілшесінің ұзындығынан $n=3$ есе артық. Олардың жылдамдықтарының қатынасын табыңыз **(1:20)**
16. Қисықтық радиусы $R=800\text{м}$ көпірмен $v=20\text{ м/с}$ жылдамдықпен өткен поездтың центрге тартқыш үдеуін табыңыз **(0,5м/с²)**
17. Радиусы $R=40\text{м}$ көпірден қандай жылдамдықпен өткен кезде машинаның центрге тартқыш үдеуі еркін түсу үдеуіне тең болады? **(20м/с)**
18. Радиусы 2м шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалған нүкте $T=5\text{с}$ уақыт ішінде толық бір айналым жасайды. Нүктенің ω бұрыштық жылдамдығы неге тең? **(2,5 рад/с)**
19. Су электр станциясының турбинасының диаметрі $d=7,5\text{ м}$, айналу жиілігі $v=93,8$ айн/мин. Турбинаның сызықтық жылдамдығы мен центрге тартқыш үдеуін табыңыз **(36,8 м/с; 723 м/с²)**
20. Комбайн барабанының диаметрі $d=600\text{ мм}$, ал периоды $T=0,046\text{с}$. Барабан шетінде орналасқан нүктелердің сызықтық жылдамдығы мен центрге тартқыш үдеуін анықтаңыз **(41м/с; 11207 м/с²)**

21. Велосипедтің үлкен жұлдызшасының диаметрі $d_1=32$ см, айналу жиілігі $\nu_1=120$ айн/мин; кіші жұлдызшасының диаметрі $d_2=24$ см; кіші жұлдызшаның бұрыштық жылдамдығын, айналу жиілігін табыңыз (**2м/с; 160 айн/мин**)
22. Егер дөңгелектің шетіндегі жатқан нүктенің сызықтық жылдамдығы оның центріне $d=5$ см жақын жатқан нүктенің жылдамдығынан $k=2,5$ есе артық болса, дөңгелектің радиусы неге тең? (**3,33м**)
23. Сағаттың секундтық тілшесі 5 рет айналған кездегі минуттық тілше қандай бұрышқа бұрылады? (**30°**)
24. Нүкте шеңбер бойымен $0,5$ м/с тұрақты жылдамдықпен қозғалады. 2 с уақыт ішінде жылдамдық векторы бағытын 30° бұрышқа өзгертеді. Нүктенің нормаль үдеуі неге тең? (**$0,13$ м/с²**)
25. Диск өзіне перпендикуляр және центрі арқылы өтетін осьтен бірқалыпты айналып тұр. Дисктің шеткі нүктелерінің жылдамдығы $\nu_1=3$ м/с; ал шетінен оське $l=10$ см жақын жатқан нүктелердің жылдамдығы $\nu_2=2$ м/с. Дисктің айналу жиілігін табыңыз (**10 Гц**)
26. Ай жерді орташа есеппен алғанда $27,3$ тәулікте бір рет толық айналып шығады. Егер Ай мен Жердің арасы $3,84 \cdot 10^5$ км болса, Айдың сызықтық жылдамдығы неге тең? (**1019 м/с**)
27. Жердің радиусы 6400 км, Жер экваторындағы нүктенің сызықтық жылдамдығы неге тең? (**1675 км/сағ**)
28. Екі нүкті шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалады. Бірінші нүкте сағат тілінің бағытымен 5 с периодпен, екінші нүкті сағат тіліне қарсы 2 с периодпен айналады. Екі нүктенің бір-бірімен кездесу периоды неге тең? (**1,43с**)
29. Дене 10 с уақыт ішінде радиусы 100 м болатын шеңбердің жартысын жүріп өтеді. Денеге әсер ететін центрге тартқыш үдеу неге тең? (**$9,86$ м/с²**)
30. Бірінші нүкте радиусы 5 м, екінші нүкте радиусы 10 м шеңбер бойымен $0,5$ м/с бірқалыпты жылдамдықпен қозғалады. Уақыттың бастапқы мезетінде олар бір түзудің бойында орналасқан. Қозғалыс басталғаннан 1 мин уақыт өткен кездегі екі нүктенің нормаль үдеулері арасындағы бұрышын табыңыз (**0°**)